

UD1: INTRODUCCIÓ ALS SISTEMES INFORMÀTICS (II)

LA INFORMACIÓ: MESURA, REPRESENTACIÓ I CODIFICACIÓ

Tomàs Ferrandis Moscardó

2024-08-29

Índice

1. La informació	2
2.1 Conceptes.	2
2.1 Tipus de dades	2
2. Com mesurar la informació	3
2.1 Unitats de mesura de la informació	3
2.2 Sobre l'origen dels KiB i els KB	4
2.3 Activitat proposta	4
3. Tipus de dades simples	4
3.1 Numèriques	4
3.2 Alfanumèriques	4
3.3 Boolean	5
3.4 Què representens els tipus simples	5
4 Els tipus numèrics	5
4.1 Els naturals i el Teorema de la numeració	5
4.2 Exemples de conversió entre sistemes de numeració.	6
4.3 Els enters: positius, zero(s) i negatius.	10
4.4 Els números reals	13
5 Sobre els usos habituals de cada sistema de numeració	14
5.1 Exemple de la codificació del color RGB.	14
6. Els caràcters. La representació dels alfanumèrics	15
6.1 Evolució: de l'ASCII al UTF	16
6.2 Codificacions UTF	16
6.3 UTF-8 i Latin-1	17
6.3 Activitat proposta. Compatibilitat i conversió entre pàgines de codi i UTF-8.	18
7. Els diferents tipus en els llenguatges	21

8. Dades complexes. La gràfica de la informació	22
7. Més sobre la codificació	23
7.1 Detecció o correcció d'errors	23
7.2 Compressió de dades	24

1. La informació

2.1 Conceptes.

Definició i importància de la informació en el context de les TIC: La informació és un recurs essencial en les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC). És el conjunt de dades processades que tenen significat i utilitat per als usuaris. La informació permet prendre decisions, coordinar activitats i desenvolupar tecnologies eficients. La seva correcta gestió i interpretació és fonamental per a la innovació i el desenvolupament tecnològic.

Relació entre informació, dades i coneixement:

- **Dades:** Són valors o descripcions bàsiques sense un significat explícit. Per exemple, nombres, paraules, mesures.
- **Informació:** És el resultat de processar, organitzar i estructurar les dades de manera que esdevinguin significatives. Per exemple, una llista de temperatures diàries esdevé informació quan s'analitza per trobar tendències.
- **Coneixement:** És l'ús i interpretació de la informació per a la presa de decisions, basat en l'experiència i el context. Per exemple, saber que certs patrons de temperatura poden indicar un canvi climàtic.

2.1 Tipus de dades

Des del punt de vista del processament de les dades tenim 3 tipus de dades

- **Dades d'entrada.** Es subministren des de: - els perifèrics d'entrada (teclat, escaner...) - la lectura dels perifèrics de magatzematge (disc durs, pen-drive...)
- **Dades internes del procés.** Són les dades que usa el processador, la RAM (coprocessador i memòria de la tarja gràfica...)

- **Dades d'eixida.** Són el resultat del processament de les anteriors i es lliuren a l'usuari o altres SI mitjançant:
 - els perifèrics d'eixida
 - escrivint en perifèrics de magatzematge (disc durs, pen-drive...)

2. Com mesurar la informació

2.1 Unitats de mesura de la informació

- **Bit:** És la unitat mínima d'informació, representant dos valors possibles (0 o 1).
- **Byte (B):** Equival a 8 bits:

Des del “0000 0000” fins el “1111 1111”

- **Unitats majors**

En potències de 2

- **Kibibyte (KiB):** $1024^1 \text{ Bytes} = 2^1 \square \text{ B} = 2^1 \square * 1,024 \text{ Bytes}$.
- **Mebibyte (MiB):** $1024^2 \text{ Bytes} = 2^1 \square \text{ KiB} = 2^1 \square * 2^1 \square \text{ Bytes} = 2^2 \square \text{ Bytes} = 1,024 \text{ KiB}$.
- **Gibibyte (GiB):** $1024^3 \text{ Bytes} = 2^1 \square \text{ MiB} = 2^1 \square * 2^1 \square * 2^1 \square \text{ Bytes} = 2^3 \square \text{ Bytes} = 1,024 \text{ MiB}$.
- **Tebibyte (TiB):** $1024 \square \text{ Bytes} = 2^1 \square \text{ GiB} = 2^1 \square * 2^1 \square * 2^1 \square * 2^1 \square \text{ Bytes} = 2 \square \square \text{ Bytes} = 1,024 \text{ GiB}$.
- **Pebibyte (PiB):** $1024 \square \text{ Bytes} = 2^1 \square \text{ TiB} = 2^1 \square * 2^1 \square * 2^1 \square * 2^1 \square * 2^1 \square \text{ Bytes} = 2 \square \square \square \text{ Bytes} = 1,024 \text{ TiB}$.

En potències de 10

- **Kilobyte (KB)** $1.000^1 = 1.000$
- **Megabyte (MB)** $1.000^2 = 1000 * 1000 = 1.000.000$
- **Gigabyte (GB)** $1.000^3 = 1.000.000.000$
- **Terabyte (TB)** $1.000 \square = 1.000.000.000.000$
- **Petabyte (PB)** $1.000 \square = 1.000.000.000.000.000$

Unitats de mesura de la transferència d'informació:

La velocitat de transmissió es mesura en quantitat d'informació dividida per temps. Bé en: * bits per segon * bytes per segon Donant resultats en base 10: KB/s, MB/s, GB/s o en base 8: KiB/s, MiB/s, GiB/s

2.2 Sobre l'origen dels KiB i els KB

Inicialment sols s'usaven les potències de 2 amb la terminologia actual de les potències de 10 (KB, MB...). A partir de 1990 s'estandaritza que el "K", "M"... deu definir 1000, 1 Milió... Com en la resta de magnituds (pes en grams, distàncies en metres, litres en volum...) i es creen els "KiB", "MiB" per a les potències de 2.

2.3 Activitat proposta

Llegiu detingudament aquest article i Fixeu-vos bé en els càlculs que fa.

GB vs GiB: ¿Cuál es la diferencia entre Gigabytes y Gibibytes?

3. Tipus de dades simples

3.1 Numèriques

- Enters. 0,1,2,3 ...
- Naturals. -34,-4,0, 5, 56 ...
- Reals. 3.456; 34.003,897

3.2 Alfanumèriques

- a-z, A-Z
- 0-9
- Caràcters especials: "€",!&%
- Caràcters de control (no visibles)

Exemple: una contrassenya robusta que incloga majúscules, minúscules, números i caràcters especials: "E1M€upassw0rd"

3.3 Boolean

- TRUE/ FALSE

3.4 Què representens els tipus simples

La informàtica es basa en la codificació, magatzematge i tractament de codificacions binàries que identifiquen informació del món humà que pot ser:

- Els caràcters.
 - alfanumèric: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, a, b, c..., A, B, C ...
 - especial: * /) [.
- Els numèrics:
 - Un color
 - Una coordenada X o Y d'un pixel de la pantalla o fotografia
 - El volum d'un so
 - La grossor d'una línia
 - La gravetat d'un so
 - El grau de transparència d'una imatge
 - La velocitat de rotació d'un disc mecànic...
 - Una quantitat de segons
- Els booleans o lògics
 - Si s'ha produït un event extern
 - Si s'ha activat un bit a la CPU o ha arribat una senyal del bus de control

4 Els tipus numèrics

4.1 Els naturals i el Teorema de la numeració

El teorema de la numeració estableix que qualsevol número natural (enter positiu) en un sistema de numeració donat es pot representar de manera única com una suma de múltiples d'una base específica elevada a diferents potències.

Per exemple, en el sistema decimal (base 10), el nombre 345 es representa com:

$$3 \times 10^2 + 4 \times 10^1 + 5 \times 10^0.$$

4.1.1 Sistemes de numeració:

- **Binari (base 2):** Ús dels dígit 0 i 1.
- **Octal (base 8):** Ús dels dígit del 0 al 7.
- **Decimal (base 10):** Ús dels dígit del 0 al 9.
- **Hexadecimal (base 16):** Ús dels dígit del 0 al 9 i les lletres A a F.

Taula d'exemples de codificació en diferents sistemes:

Decimal	Binari	Octal	Hexadecimal
0	0000	0	0
1	0001	1	1
2	0010	2	2
3	0011	3	3
4	0100	4	4
5	0101	5	5
6	0110	6	6
7	0111	7	7
8	1000	10	8
9	1001	11	9
10	1010	12	A
15	1111	17	F
16	10000	20	10
17	10001	21	11
31	11111	37	1F

4.2 Exemples de conversió entre sistemes de numeració.

A continuació es mostren alguns exemples de conversió entre sistemes de numeració:

1. Conversió de Binari a Decimal

- **Binari:** 1101

- **Decimal:**

$$1 \times 2^3 + 1 \times 2^2 + 0 \times 2^1 + 1 \times 2^0$$

$$= 8 + 4 + 0 + 1 = 13$$

- **Decimal Resultat:** 13

2. Conversió de Decimal a Binari

Exemple: 25,76

2.1 Part entera: 25

- **Decimal:** 25

- **Binari:**

Dividim 25 per 2 i anotem els residus:

$$- 25 \div 2 = 12, \text{ residu} = 1$$

$$- 12 \div 2 = 6, \text{ residu} = 0$$

$$- 6 \div 2 = 3, \text{ residu} = 0$$

$$- 3 \div 2 = 1, \text{ residu} = 1$$

$$- 1 \div 2 = 0, \text{ residu} = 1$$

Llegint els residus de baix a dalt: 11001

- **Binari Resultat:** 11001

2.2 Part fraccionària (decimal): 0,76

$$0,76 \times 2 = 1,52 \rightarrow 1 \text{ (enter)}, 0,52 \text{ queda}$$

$$0,52 \times 2 = 1,04 \rightarrow 1 \text{ (enter)}, 0,04 \text{ queda}$$

$$0,04 \times 2 = 0,08 \rightarrow 0 \text{ (enter)}, 0,08 \text{ queda}$$

$$0,08 \times 2 = 0,16 \rightarrow 0 \text{ (enter)}, 0,16 \text{ queda}$$

$$0,16 \times 2 = 0,32 \rightarrow 0 \text{ (enter)}, 0,32 \text{ queda}$$

$0,32 \times 2 = 0,64 \rightarrow 0$ (enter), 0,64 queda

$0,64 \times 2 = 1,28 \rightarrow 1$ (enter), 0,28 queda

$0,28 \times 2 = 0,56 \rightarrow 0$ (enter), 0,56 queda

$0,56 \times 2 = 1,12 \rightarrow 1$ (enter), 0,12 queda

0,76 en binari és aproximadament 0.110000101.

Total

11001,110000101

(Veurem més avant la representacio en Coma Flotant que és la forma usada)

3. Conversió de Hexadecimal a Decimal

- **Hexadecimal:** 1A3

- **Decimal:**

Convertim cada dígit a decimal i utilitzem la base 16: (A = 10 en decimal)

$$- 1A3 = 1 \times 16^2 + A \times 16^1 + 3 \times 16^0$$

$$- = 1 \times 256 + 10 \times 16 + 3$$

$$- = 256 + 160 + 3 = 419$$

- **Decimal Resultat:** 419

4. Conversió de Decimal a Hexadecimal

- **Decimal:** 255

- **Hexadecimal:**

Dividim 255 per 16 i anotem els residus:

$$- 255 \div 16 = 15, \text{ residu} = 15$$

- 15 en hexadecimal és F

Llegint els residus: FF

- **Hexadecimal Resultat:** FF

5. Conversió entre Hexadecimal i Binari

- **Hexadecimal:** A7

- **Binari:**

Convertim cada dígit hexadecimal a binari (1 dígit H -> 4 dígit B)

- A = 1010
- 7 = 0111

Combina els resultats: 10100111

- **Binari Resultat:** 10100111

6. Conversió entre Binari i Hexadecimal

- **Binari:** 10101100

- **Hexadecimal:**

Agrupem els bits en blocs de 4 (de dreta a esquerra): 1010 1100

- 1010 = A
- 1100 = C

Combina els resultats: AC

- **Hexadecimal Resultat:** AC

Aquí tens exemples de conversió entre el sistema octal i el sistema binari:

7. Conversió de Octal a Binari

- **Octal:** 345

Convertir cada dígit octal a binari (1 dígit O -> 3 dígit B)

- Octal 3 = Binari 011
- Octal 4 = Binari 100
- Octal 5 = Binari 101

Combinar els resultats:

- 345 en octal es converteix en 011 100 101 en binari.

Binari Resultat: 011100101

8. Conversió de Binari a Octal

- **Binari:** 100101011

Agrupar els dígit binaris en blocs de 3 (de dreta a esquerra):

– 010 010 101 011

Convertir cada grup de 3 dígit a octal:

- Binari 010 = Octal 2
- Binari 010 = Octal 2
- Binari 101 = Octal 5
- Binari 011 = Octal 3

Octal Resultat: 2253

Observem, com ja hem comentat que les conversions entre octal i hexadecimal i binari són “automàtiques” perquè 8 i 16 són potències de 2 ($8 = 2^3$; $16 = 2^4$).

- En la conversió d’octal a binari, cada dígit octal es converteix en un bloc de 3 bits binaris.
- En la conversió de binari a octal, agrupeu els dígit binaris en blocs de 3 i converteix-los en dígit octals.
- En la conversió d’hexadecimal a binari, cada dígit hexadecimal es converteix en un bloc de 4 bits binaris.
- En la conversió de binari a hexadecimal, agrupeu els dígit binaris en blocs de 4 i converteix-los en dígit hexadecimal.

4.3 Els enters: positius, zero(s) i negatius.

Hi ha diverses formes de representar els valors negatius. Les tres que anem estudiar es caracteritzen per destinar el MSB (Bit major, el de la dreta) a indicar el signe: 1: Negatiu 0: Positiu Això implica que “perdem” un bit per representar valors.

4.3.1 Bit amb signe

Es reserva el primer bit per indicar el signe * 00000011 -> 3

- 10000011 -> -3

4.3.2 Complement a 1

Els negatius es codifiquen fent l'inversa de cada bit. No té ús, el veiem per entendre el Complement a 2.

Exemples dels valors de 0, 1, 2, 3, 4 i -1, -2, -3, -4:

Byte en complement a 1	Decimal
00000000	0 (positiu)
11111111	0 (negatiu)
00000001	1
00000010	2
00000011	3
00000100	4
11111110	-1
11111101	-2
11111100	-3
11111011	-4

Rang i combinacions en Ca1:

En 1 byte pot representar $2^8=256$ combinacions diferents. Rang de valors representables: Nombres positius: 0 a $2^8-1=255$ (el bit més significatiu és 0). Nombres negatius: -1 a $-2^8+1=-255$ (el bit més significatiu és 1). En complement a 1, tenim dos zeros (0 positiu: 00000000 i 0 negatiu: 11111111).

Així doncs, el rang de valors és de -255 a 255, incloent els dos zeros. Per tant, encara que tinguem 256 combinacions, representem 255 números diferents (perquè dos d'ells són el mateix nombre 0).

4.3.3 Complement a 2

Per solucionar el problema dels 2 zeros i aprofitar millor totes les representacions, el que fem en els negatius és restar un 1 al Ca1. Ca1 de -1 -> 0000 0001 -> 1111 1110 Ca1 de -7 -> 0000 0111 -> 1111 1000 Ca1 de 0 -> 0000 0000 -> 1111

Ca1 de -1 -> 0000 0001 -> 1111 1110 +1 -> 1111 1111 Ca2 de -7 -> 0000 0111 -> 1111 1000 +1 -> 1111 1010 Ca2 de 0 -> 0000 0000 -> 1111 1111 -> 0000 0000 (overflow)

Exemple amb els valors de 0, 1, 2, 3, 4 i -1, -2, -3, -4 representats en complement a 2:

Byte en complement a 2	Decimal
00000000	0
00000001	1
00000010	2
00000011	3
00000100	4
11111111	-1
11111110	-2
11111101	-3
11111100	-4

Per obtenir el valor en decimal:

Si MSB (bit major) = 1; Restem un 1 i després invertim:

1111 1101 -> 1111 1100 -> 0000 0011 -> -3

Rang i combinacions en Ca2:

En 1 byte pot representar $2^8=256$ combinacions diferents. Rang de valors representables: Nombres positius: 0 a $2^8-1=127$ (el bit més significatiu és 0). Nombres negatius: -1 a $-2^7=-128$ (el bit més significatiu és 1). En complement a 2, sols tenim un 0

Així doncs, el rang de valors és de -128 a 127. Per tant, les 256 combinacions, representem 256 números diferents-

4.4 Els números reals

[illegible]

Per tant: els reals inclouen als números enters: $4 = 4,000$; $-34 = -34,000$ que inclouen als naturals.

4.4.1 Coma flotant. General.

Els formats en FP ens permeten guardar qualsevol número siga quin siga el seu pes (alt o baix)

Parts:

- Mantissa: Conté un valor del tipus 0,1XXXX
- Exponent: Per a fer el valor

Procés:

1- Normalització de la mantissa: S'ajusta el valor al primer **bit significatiu**: 0,1xxxxx 2- Bit implícit. Omitim el 1r bit. 3- Es calcula l'exponent i se li suma a l'excés. Amb l'excés fem que els exponents siguin sempre positius i no “perdem” el MSB per a indicar el signe.

4.4.2 Estàndards

Els dos formats estàndard de coma flotant segons l'estàndard IEEE 754 són:

1. Simple precisió (32 bits):

- **1 bit** per al signe.
- **8 bits** per a l'exponent, amb biaix de 127.
- **23 bits** per a la mantissa (fracció). Un bit addicional, implícit, sempre és 1 i no s'emmagatzema (mantissa normalitzada).
- **Rang:** Aproximadament de -3.4×10^{38} a 3.4×10^{38} .

2. Doble precisió (64 bits):

- **1 bit** per al signe.
- **11 bits** per a l'exponent, amb biaix de 1023.
- **52 bits** per a la mantissa. Igual que en simple precisió, té un bit implícit.
- **Rang:** Aproximadament de -1.8×10^{308} a 1.8×10^{308} .

Aquests formats permeten representar nombres molt grans o molt petits amb precisió controlada. Independentment de que representen un nombre amb part fraccionària o un enter.

5 Sobre els usos habituals de cada sistema de numeració

1. El BINARI és com es codifica la informació al SI internament. El hardware només usa 0/1.
2. Al món humà usem el DECIMAL (0-9) o SEXAGESIMAL (0-59) (minuts, segons o graus dels angles).
3. Els perifèrics d'entrada i eixida tradueixen o codifiquen informació del món humà: * assignant-li valors numèrics a cada color, X,Y, intensitat de so, dia-hores-minuts-segon... o * llegint directament el valor que introduïm d'imports, kilos, metres...

De decimal o sexagesimal a binari (entrada) o a la inversa (eixida)

4. L'OCTAL (0-7), HEXAGESIMAL (0-9,A-F) i el DECIMAL és usat pel software de les interfícies per **facilitar-nos** la lectura de dades com, per exemple, adreces IP, adreces MAC, colors, permisos de fitxers en Linux, adreces de memòria... Llegir i recordar valors en binari és complicadíssim i es presta a errors.

5.1 Exemple de la codificació del color RGB.

El codi de color es guarda internament en 3 bytes o siga 24 bits però el software pot mostrar/admetre:

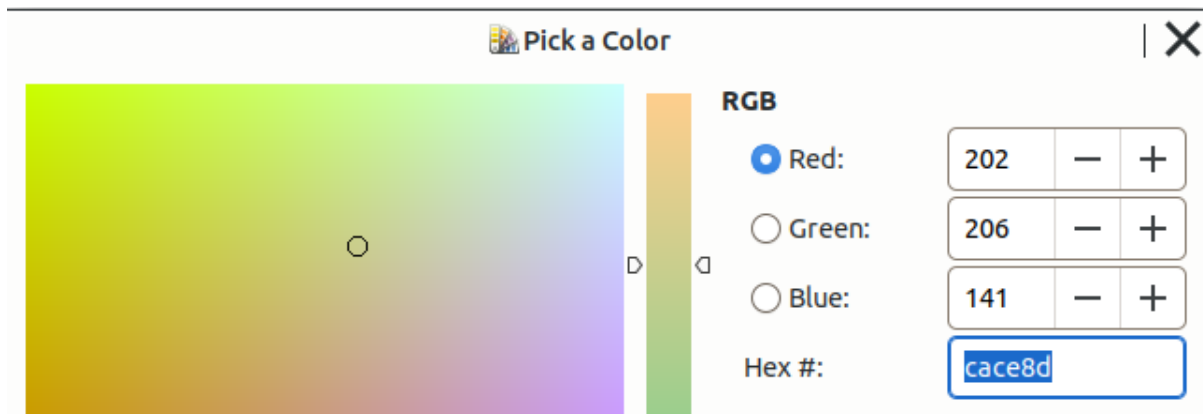
- 3 decimals que val cadascuna del 0 al 255.
- 1 hexadecimal que val cadascun de 000000 a FFFFFFFF. Ací observem la comoditat del Hexadecimal

Veiem 5 exemples de RGB en hexadecimal, decimals i el binari

Color	Hexadecimal	RGB (Decimal)	RGB (Binari)
Negre	#000000	(0, 0, 0)	(00000000, 00000000, 00000000)
Blanc	#FFFFFF	(255, 255, 255)	(11111111, 11111111, 11111111)
Roig	#FF0000	(255, 0, 0)	(11111111, 00000000, 00000000)

Color	Hexadecimal	RGB (Decimal)	RGB (Binari)
Verd	#00FF00	(0, 255, 0)	(00000000, 11111111, 00000000)
Blau	#0000FF	(0, 0, 255)	(00000000, 00000000, 11111111)
Taronja	#FF8242	(255,130,65)	(11111111, 10000010, 01000001)

Quan introduïm o llegim el valor no fem ús del binari però és com es guarda.

Resumint:

- 1- La màquina NOMÉS treballa en BINARI
 - 2- El decimal, l'octal i l'hexadecimal, són «traduccions» que ens ofereixen les interfícies software per a facilitar la lectura i escriptura d'aquests valors als humans.
- És fàcil llegir a la pantalla i introduir pel teclat: CACE8D que el valor que realment es guarda memòria o CPU: 110010101100111010001101

6. Els caràcters. La representació dels alfanumèrics

Tipus:

- Alfanumèrics: 0-9, a-z, A-Z
- Amb tilles ö, ü., à
- Especials: ^ ! “ ” ? ...
- De control (no visibles): LF, CR...

6.1 Evolució: de l'ASCII al UTF

Inicialment els caràcters es van codificar en ASCII (American Standard Code for Information Interchange). Utilitza 7 o 8 bits. (En origen, 7 en anglès)

- **ASCII** estava limitat a 128 caràcters en l'original anglès. Limitat a 256 en la versió estesa de 8 bits posterior, la qual cosa no era suficient per representar tots els caràcters necessaris per a diferents idiomes com el xinès, japonès o àrab.
- **Pàgines de codi** Donades estes limitacions d'ASCII es van anar creant conjunts (set char) específics de caràcters per a diferents grups d'idiomes o regions. Per exemple ISO 8859-1 per a l'Europa Occidental (Latin-1) o la ISO 8859-5 per al ciríl·lic. Però apareixien els problemes de compatibilitat entre pàgines web i fitxers.
- **Unicode** va ser dissenyat per superar aquestes limitacions, permetent la representació de caràcters de pràcticament tots els sistemes d'escriptura coneguts. UTF-8, un dels formats de codificació de Unicode, és compatible amb ASCII però permet la codificació de caràcters addicionals utilitzant múltiples bytes.

6.2 Codificacions UTF

Les codificacions UTF (Unicode Transformation Format) més comuns són UTF-8, UTF-16 i UTF-32.

UTF-8 (Unicode Transformation Format de 8 bits)

- **Mida del Codi:** Variable, de 1 a 4 bytes.
- **Compatibilitat:** Compatible amb ASCII per als primers 128 caràcters.
- **Ús:** És el format de codificació més utilitzat a la web i en molts sistemes moderns. És eficient en espai per a textos que utilitzen principalment caràcters ASCII.

UTF-16 (Unicode Transformation Format de 16 bits)

- **Mida del Codi:** Variable, de 2 a 4 bytes.
- **Compatibilitat:** Pot utilitzar una seqüència de 2 bytes o 4 bytes.
- **Ús:** Comú en sistemes com Windows i moltes aplicacions de programació. És més eficient per a textos amb molts caràcters no ASCII.

UTF-32 (Unicode Transformation Format de 32 bits)

- **Mida del Codi:** Fix, 4 bytes per a cada caràcter.
- **Compatibilitat:** Representa directament cada caràcter Unicode en un sol valor de 32 bits.
- **Ús:** Menys eficient en termes d'espai en comparació amb UTF-8 i UTF-16, però simplifica la manipulació de caràcters perquè cada caràcter té una longitud fixa.

Hi ha altres Codificacions UTF

6.3 UTF-8 i Latin-1

La diferència principal entre **UTF-8** i **Latin1** (també conegut com a **ISO-8859-1**) rau en com codifiquen els caràcters i la quantitat de caràcters que poden representar. * UTF-8 és una codificació de longitud variable: un caràcter pot ocupar entre 1 i 4 bytes. És la codificació més actual i pot codificar una àmplia gamma de caràcters sent compatible amb els anteriors ASCII.

- Latin1 és una codificació d'un sol byte, té una cobertura limitada en només poder representar fins a 256 caràcters (de 0 a 255): els caràcters bàsics d'anglès i diversos caràcters accentuats de llengües europees occidentals, però no pot representar caràcters d'altres idiomes, com el xinès o l'àrab, ni molts símbols especials.

Els primers 128 caràcters en UTF-8 són idèntics als d'ASCII original de 7 bits (anglès) i la resta de pàgines.

Exemples:

Caràcter	UTF-8 (Hex)	UTF-8 (Decimal)	Latin-1 (Hex)	Latin-1 (Decimal)
à	C3 A0	195 160	E0	224
ñ	C3 B1	195 177	F1	241
ç	C3 A7	195 167	E7	231
a	61	97	61	97
7	37	55	37	55
-	2D	45	2D	45
'	27	39	27	39

Resum:

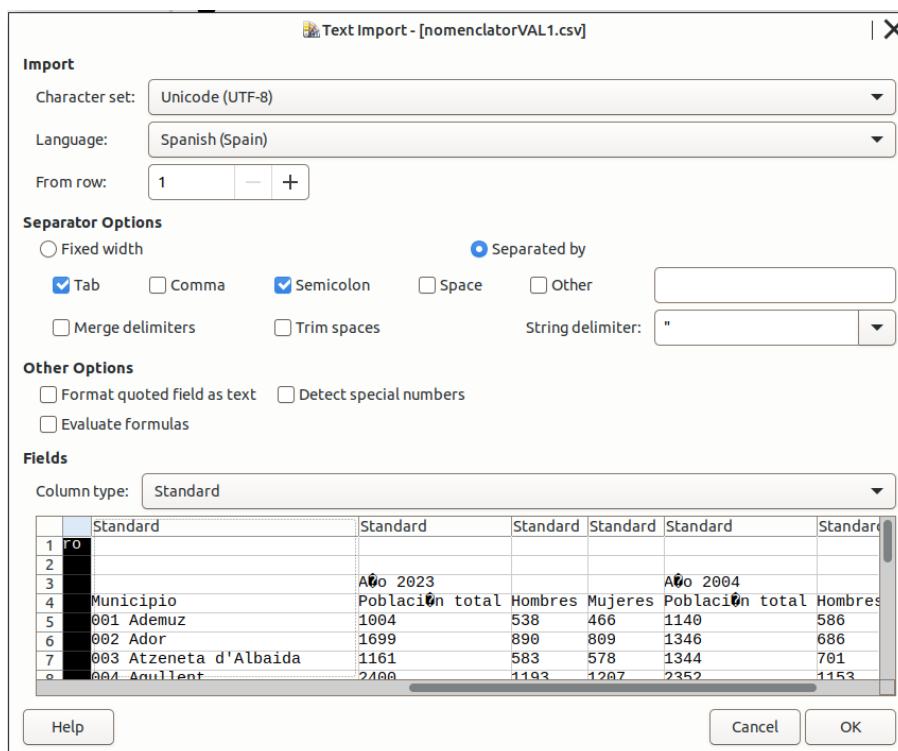
- **UTF-8:** Més flexible i versàtil, amb suport per a quasi tots els caràcters possibles.
- **Latin1:** Més senzill i lleuger, però amb una cobertura de caràcters molt limitada, adequada només per a llengües europees occidentals.

6.3 Activitat proposta. Compatibilitat i conversió entre pàgines de codi i UTF-8.

Descarreguem un fitxer de dades de tipus CSV (Comma Separated Values) del INE (Instituto Nacional de Estadística) i, en intentar obrir-lo, observem que apareixen uns caràcters estranys (com errors).

Què està passant?

El Libreoffice està interpretant-lo amb com si haguera estat codificat en **UTF-8**:

Com ho solucionem?

Com intuïm que l'idioma deu ser un idioma europeu, provem canviant el conjunt de caràcters a **Latin-1** que deu ser el conjunt usat en la codificació:

Text Import - [nomenclatorVAL1.csv]

Import

Character set: Latin 3 (ISO-8859-3)

Language: Spanish (Spain)

From row: 1

Separator Options

☐ Fixed width ☒ Separated by

☒ Tab ☐ Comma ☒ Semicolon ☐ Space ☐ Other

☐ Merge delimiters ☐ Trim spaces String delimiter: "

Other Options

☐ Format quoted field as text ☐ Detect special numbers

☐ Evaluate formulas

Fields

Column type:

	Standard	Standard	Standard	Standard	Standard	Standard
1						
2						
3		Año 2023			Año 2004	
4	Municipio	Población total	Hombres	Mujeres	Población total	Hombres
5	001 Ademuz	1004	538	466	1140	586
6	002 Ador	1699	890	809	1346	686
7	003 Atzeneta d'Albaida	1161	583	578	1344	701
8	004 Agullent	2400	1193	1207	2352	115
9	005 Alaquàs	29825	14492	15333	29279	146
10	006 Albaida	6102	3013	3089	6257	316
11	007 Albal	17024	8501	8523	13534	679
12	008 Albalat de la Ribera	3411	1719	1692	3444	171

Help Cancel OK

Seguim investigant

Preguntem a ChatGPT per alguna eina per convertir textos (o fitxers de text) d'un conjunt de caràcters a un altre. Ens proposa l'ordre de Linux "iconv".

Convertim el fitxer de Latin-1 a UTF8

Useu l'ordre amb l'ajuda de ChatGPT per convertir un fitxer (-f) de text pla com són els CSV que venia codificat en Latin-1 a UTF8

```

tomas@portatl: ~/Documents/2024-2025/SOM
Fitxer Edita Vista Cerca Terminal Ajuda
tomas@portatl:~$ cd Documents/2024-2025/SOM
tomas@portatl:~/Documents/2024-2025/SOM$ ls *.csv
nomenclatorVAL1.csv
tomas@portatl:~/Documents/2024-2025/SOM$ iconv -f ISO-8859-1 -t UTF-8 nomenclatorVAL1.csv -o nomenclatorVAL-modificat.csv
tomas@portatl:~/Documents/2024-2025/SOM$

```

Comprovem que ara sí es pot obrir com fitxer codificat en UTF8

Text Import - [nomenclatorVAL-modificat.csv] | X

Import

Character set: Unicode (UTF-8)

Language: Spanish (Spain)

From row: 1 — +

Separator Options

☐ Fixed width ☒ Separated by

☒ Tab ☐ Comma ☒ Semicolon ☐ Space ☐ Other

☐ Merge delimiters ☐ Trim spaces String delimiter: "

Other Options

☐ Format quoted field as text ☐ Detect special numbers

☐ Evaluate formulas

Fields

Column type:

	Standard	Standard	Standard	Standard
3	Año 2023			Año 2004
4	Población total	Hombres	Mujeres	Población total
5	1004	538	466	1140
6	1699	890	809	1346
7	1161	583	578	1344
8	2400	1193	1207	2352
9	29825	14492	15333	29279
10	6102	3013	3089	6257

Help Cancel OK

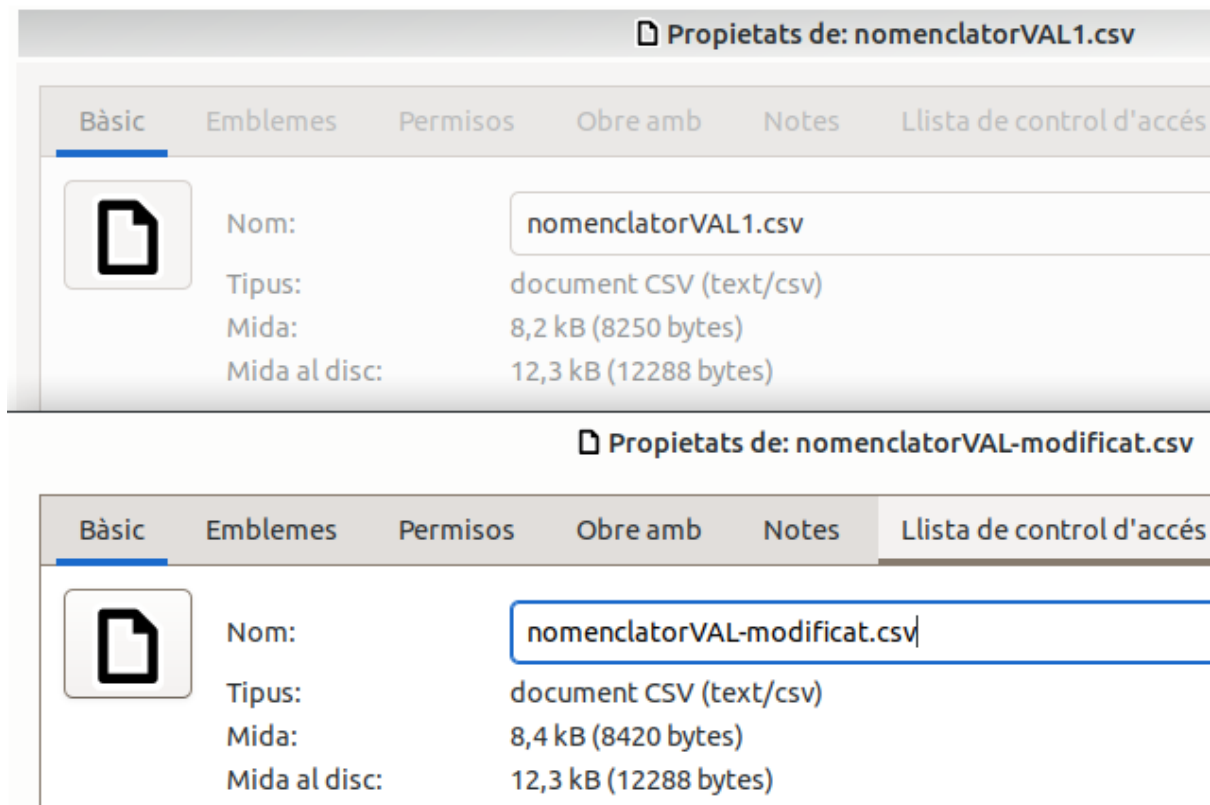
Presta més atenció, sigues curios...

Com a detall, si observem el tamany dels fitxers, aquest es un poc diferent.

- El fitxer codificat en Latin-1 mesura 8250 bytes
- El fitxer recodificat a UTF8 mesura 8420 bytes.

```
tomas@portatil:~/Documents/2024-2025/SOM$ ls -l *csv
-rw-rw-r-- 1 tomas tomas 8250 d'ag. 18 13:07 nomenclatorVAL1.csv
-rw-rw-r-- 1 tomas tomas 8420 de set. 2 21:50 nomenclatorVAL-modificat.csv
```

També ho podem vore des del GUI

A què creus que pot deure's?

7. Els diferents tipus en els llenguatges

Quan usem un llenguatge de programació (Python, R, C, Java, Javascript, PHP) o també un llenguatge d'scripts, definirem variables on guardarem temporalment valors numèrics, alfanumèrics o booleans tal com les hem estudiades.

- El següent codi correspon a un fitxer de C
- Crea variables de diferents tipus,
- Els assigna valors,
- Imprimeix el seu tamanay (*sizeof()*)

```
#include <stdio.h>

int main() {
    // Tipus numèrics en C
    char c = 'A';                // Enter de 8 bits (1 byte)
    short s = 32767;             // Enter curt de 16 bits (2 bytes)
```

```

int i = 2147483647;           // Enter de 32 bits (4 bytes)
long l = 9223372036854775807L; // Enter llarg de 64 bits (8 bytes)
long long ll = 9223372036854775807LL; // Enter molt llarg de 64 bits (8 bytes)
float f = 3.14f;             // Punt flotant de precisió simple (4 bytes)
double d = 3.141592653589793; // Punt flotant de doble precisió (8 bytes)
long double ld = 3.141592653589793238L; // Punt flotant de precisió estesa (12-16 bytes)

// Mostrar el tamany de cada tipus
printf("Tamany de char: %zu bytes\n", sizeof(c));
printf("Tamany de short: %zu bytes\n", sizeof(s));
printf("Tamany de int: %zu bytes\n", sizeof(i));
printf("Tamany de long: %zu bytes\n", sizeof(l));
printf("Tamany de long long: %zu bytes\n", sizeof(ll));
printf("Tamany de float: %zu bytes\n", sizeof(f));
printf("Tamany de double: %zu bytes\n", sizeof(d));
printf("Tamany de long double: %zu bytes\n", sizeof(ld));

return 0;
}

```

El resultat, després de compilar i executar el programa .exe resultant serà:

```

tomas@portatil:~/Documents/Windows-11$ gcc numeros.c -o numeros.exe
tomas@portatil:~/Documents/Windows-11$ ./numeros.exe
Tamany de char: 1 bytes
Tamany de short: 2 bytes
Tamany de int: 4 bytes
Tamany de long: 8 bytes
Tamany de long long: 8 bytes
Tamany de float: 4 bytes
Tamany de double: 8 bytes
Tamany de long double: 16 bytes

```

8. Dades complexes. La gràfica de la informació

Hem vist la codificació de dades simples (caràcters alfanumèrics, de control, valors numèrics...) i les possibles formes de codificar-les.

Ara hem d'entendre que un import, un descompte, una edat, un color, el sexe, Vacunat contra el COVID?...pot representar-se com a nombre o lletra. El llegirem en decimal, hexadecimal,

caràcter... però es gravarà en binari (Ca2, Bit Sense Signe, hexadecimal, M/F, TRUE/FALSE).

Es tracta de dades simples. Les dades complexes que es tracten en altres temes (fitxers, Bases de dades, llenguatges de marques...) són composicions o combinacions estructurades d'aquestes dades simples:

- **Píxels:** Elements mínims d'una imatge digital. Es defineixen per una coordenada X i un Y (dos números) -**Resolució:** Nombre de píxels en una imatge (ex. 1920x1080).
- **Profunditat de color:** Nombre de bits per píxel (ex. 24 bits per color RGB).

7. Més sobre la codificació

Fins el moment hem parlat de la informació estricta, és a dir, allò que té un significat. El preu, el color, els anys, el % de malalts, el volumen...

Però en guardar la informació -o en enviar-la- els nostres sistemes solen fer dos processos previs que modifiquen la codificació esperada del binari. Es tracta de dos processos que afecten al tamany esperat de forma distinta:

- Afegir bits per al tractament de possibles errors.
- Comprimir: recodificar el binari per reduir l'espai físic (bits totals) que ocupa.

7.1 Detecció o correcció d'errors

Es tracta d'uns bits addicionals (no aporten informació) que s'afegen a tot el bloc d'informació (o a cada byte) per a detectar i alguns per corregir si hi s'ha produït un error en l'enviament a través de les xarxes o magatzematge.

- **Bits de paritat:** Afegir un bit addicional per fer que el nombre de 1 (o de 0) siga parell.
- **CRC (Cyclic Redundancy Check):** Genera un valor de verificació que es compara per assegurar la integritat de les dades.
- **Checksum:** Similar al CRC, suma tots els bytes d'un conjunt de dades per produir un valor que es compara per detectar errors simples.
- **Hash (Funcions de hash):** Crea un codi únic per a un conjunt de dades. És útil per a la integritat de fitxers, autenticació i emmagatzematge segur de contrasenyes, però no està

pensat per a la correcció d'errors. L'usarem més avant quan descarreguem paquets de software grans com la ISO de Windows 11.

- **Hamming Code:** Codi de correcció que pot detectar i corregir errors simples d'un sol bit en la transmissió de dades.
- **ECC (Error-Correcting Code):** Utilitzat en memòries RAM per corregir errors simples o dobles en dades, millorant la fiabilitat del sistema.

7.2 Compressió de dades

Es basen en dos tècniques.

- **Huffman:** Mètode de compressió sense pèrdua que utilitza codis de longitud variable. Destina cadenes de bits més curtes per a codificar els valors més freqüents. L'usa el JPEG i el MP3.
- **Run-Length Encoding (RLE):** Compressió que representa seqüències repetides d'un valor amb una sola instància i la seua quantitat. Molt potent quan les dades es repeteixen molt. L'usa el format BMP (algunes versions) i TIFF.

En el cas de les imatges ja existeixen formats de fitxers comprimits:

- **BMP:** Format sense compressió (estàndard tradicional)
- **JPEG:** Format amb compressió amb pèrdua.
- **PNG:** Format amb compressió sense pèrdua.